

Piotr Domeracki

Memorabilium ku czci Profesora Edwarda Iwona Zielińskiego OFMConv (1939–2010)*

Dnia 20 lipca 2010 roku, w Gdańsku, zmarł nagle Profesor Edward Iwo Zieliński, znakomity starożytnik i mediewista, światowego formatu skotysta, zaangażowany tłumacz, niezrównany popularyzator filozofii, aktywny organizator, uznany wykładowca Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, prezbiter Kościoła rzymskokatolickiego, członek Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych, popularnie zwanych franciszkanami, a prywatnie pasjonat i amator sztuki. Odeszła jedna „z naj-

* W tym miejscu chciałbym serdecznie podziękować mojemu Przyjacielowi, dr. hab. Marcinowi Tkaczykowi OFMConv, kierownikowi Katedry Logiki KUL, wychowankowi i współbratu w Zakonie Franciszkańskim wspomnianego Profesora Zielińskiego, za udostępnione materiały i rozmowy poświęcone osobie Zmarłego. Dziękuję także Pani Profesor Agnieszce Kijewskiej, następczyni Profesora Edwarda Zielińskiego na stanowisku kierownika Katedry Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej KUL, za udostępnienie autorskiego biogramu naukowego Profesora Zielińskiego, w tym zaś szczególnie za możliwość wykorzystania w niniejszym memorabilium opracowanej przez siebie bibliografii prac Profesora Zielińskiego. Zob. A. Kijewska, *Jeden z dawnych Mistrzów. Biogram naukowy Prof. Edwarda I. Zielińskiego OFMConv*, „Roczniki Filozoficzne” t. 56, 2008, nr 2, s. 9–21; eadem, *Bibliografia prac o. prof. Edwarda I. Zielińskiego OFMConv*, *Roczniki Filozoficzne*” t. 56, 2008, nr 2, s. 23–29. W przygotowaniu tego wspomnienia wykorzystałem również materiały dostępne na stronie internetowej KUL, pod adresem: http://www.kul.pl/ks-prof-dr-hab-edward-iwo-zieli-ski-ofmconv.art_24876.html, pobrano 21.10.2010; http://www.kul.pl/art_16271.html, pobrano 21.10.2010; http://www.kul.pl/edward-iwo-zieli-ski-ofmconv-1939-2010-sylwetka-i-publikacje.art_24702.html, pobrano 21.10.2010; http://www.kul.pl/zainteresowania-naukowe-i-badania.art_16578.html, pobrano 21.10.2010; http://www.kul.pl/dzialalnosc-organizacyjna.art_16273.html, pobrano 21.10.2010.

Do sporządzenia bibliografii korzystałem także z informacji dostępnych na stronie internetowej KUL: http://www.kul.pl/bibliografia.art_16291.html, pobrano 21.10.2010.

Ważnym źródłem informacji było dla mnie również *curriculum vitae*, przygotowane przez samego Profesora Edwarda Zielińskiego i opublikowane na stronie internetowej KUL: http://www.kul.pl/autobiografia.art_16580.html, pobrano 21.10.2010.

bardziej znaczących osobowości kształtujących środowisko intelektualne Wydziału Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II¹, ale też szerzej – środowisko mediewistów w całej Polsce; postać znana, szanowana, podziwiana nie tylko w kraju, lecz także poza jego granicami.

Wiadomość o śmierci Profesora Zielińskiego pozostała równie skryta, jak skryte, choć przecież zasłużone, było Jego życie. Godzi się, ażeby tak szlachetną Postać uczcić przypomnieniem Jej życia i zasług położonych dla rozwoju myśli filozoficznej w Polsce. Czynię to nie tylko z zamysłu czysto kronikarskiego, lecz w równie wydatnym stopniu z pobudek osobistych. Miałem bowiem niewątpliwy zaszczyt – stosunkowo krótko, bo raptem przez dwa semestry – być studentem Profesora Iwona Zielińskiego (Iwo to Jego imię zakonne, które – co zrozumiałe – było w częstszym i powszechniejszym użyciu aniżeli chrzcielne imię – Edward), słuchając z zapałem Jego erudycyjnych, zawsze inspirujących wykładów z historii filozofii starożytnej i średniowiecznej. To im, w znacznej mierze, zawdzięczam moje zainteresowanie filozofią średniowieczną.

Profesorowi Edwardowi Iwonowi Zielińskiemu środowisko Towarzystwa Naukowego KUL oraz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego dedykowało *Księgę pamiątkową*, którą opublikowano w tomie pięćdziesiątym szóstym „Roczników Filozoficznych”, w drugim numerze w roku 2008².

Curriculum vitae

Chcąc uzasadnić konieczność i ważność rekonstrukcji charakteru biegu życia zmarłego Mistrza, która może zdawać się raptem rytualnym (gdyż czynionym zawsze przy tego rodzaju okazjach) lub buchalteryjnym wy-

¹ http://www.kul.pl/ks-prof-dr-hab-edward-iwo-zieli-ski-ofmconv,art_24876.html, pobrano 21.10.2010.

² Por. *Księga pamiątkowa ku czci Profesora Edwarda Iwona Zielińskiego OFMConv*, redaktorzy numeru A. Kijewska, R. Majeran, „Roczniki Filozoficzne”, t. 56, 2008, nr 2. Ten okolicznościowy numer wydawanych przez KUL „Roczników Filozoficznych”, w części „ku czci Profesora Edwarda Iwona Zielińskiego OFMConv”, zawiera *Teksty okolicznościowe*, a w nich *Tabula gratulatoria*, przywoływany artykuł Profesor Agnieszki Kijewskiej wraz z opracowaną przez nią bibliografią prac Profesora Zielińskiego; oraz *Artykuły dedykowane Profesorowi Edwardowi I. Zielińskiemu OFMConv* następujących autorów: Bogdana Dembińskiego, Janiny Gajdy-Krynickiej, Marka Genslera, Józefa Herbuta, Ks. Stanisława Janeczka, Joanny Judyckiej, Elżbiety Jung i Moniki Michałowskiej, Stanisława Kiczuka, Moniki A. Komsty, Józefa Lizuna OFMConv, Mieczysława Markowskiego, Ks. Piotra Moskala, Mikołaja Olszewskiego, Rolanda Prejsa OFMConv, Pawła Sajdka, Witolda G. Salamona OFM, Marcina Tkaczyka OFMConv oraz Mariana Wesolego.

liczeniem faktów z życia osoby, za Wilhelmem Dilthey'em wyrażam przekonanie, że biografia jako „forma rozumienia cudzego życia”³ „jest w pewnym sensie najbardziej filozoficzną formą historii”⁴, a jako taka ma doniosłe znaczenie dla zrozumienia nie tylko czyjegoś życia, ale w ogóle, wraz z nim, „dla zrozumienia wielkiego układu świata historycznego”⁵. W tym sensie biografia Profesora Iwona Zielińskiego ważna jest nie tylko sama w sobie ani ze względu na okoliczność, z powodu której jest tu przywoływana, lecz stanowi istotny element oraz warunek sine qua non możliwości rozumienia Jego Osoby, dzieła, podejścia i sposobu uprawiania przezeń filozofii, kierunków rozwojowych środowiska filozoficznego (kontekst filozoficzny interesuje nas tu najbardziej), które najpierw kształtowało Jego, a które później On współtworzył.

Profesor Edward Iwo Zieliński, syn Szczepana i Anny z domu Błaszak, urodził się 6 września 1939 roku w miejscowości Kamionka, w ówczesnym powiecie gnieźnieńskim. Po zakończeniu drugiej wojny światowej, wraz z rodzicami, osiadł w Gnieźnie, gdzie najpierw uczęszczał do szkoły podstawowej, potem zaś, w latach 1953–1955, pobierał naukę w gimnazjum ogólnokształcącym. Po jego ukończeniu, w roku 1955, wstąpił do Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) prowincji warszawskiej, odbywając w latach 1955–1956 nowicjat zakonny w założonym przed wojną, w roku 1927 przez Maksymiliana Marię Kolbego, Niepokalanowie, gmina Teresin. W latach 1956–1958 Iwo Zieliński kontynuował edukację w zakresie szkoły średniej w Jaśle i Niepokalanowie, wieńcząc ją maturą eksternistyczną zdawaną w Grodzisku Mazowieckim. Następnie w latach 1958–1960 studiował filozofię w Wyższym Seminarium Duchownym Ojców Franciszkanów w Łodzi-Łągiewnikach oraz – w latach 1960–1964 – teologię w Wyższym Seminarium Duchownym Ojców Franciszkanów w Krakowie, po ukończeniu których 4 lipca 1964 roku przyjął święcenia kapłańskie w stopniu prezbitera. W tym samym roku rozpoczął studia na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, kończąc je w roku 1967 tytułem magistra uzyskanym na podstawie pracy edytorskiej z zakresu historii filozofii, pisanej pod kierunkiem księdza profesora Mariana Kurdziałka. Praca ta, wraz z pracą dyplomową księdza Stanisława Wielgusa, zatytułowana *Kwestie wstępne do „Disputata in veterem artem” według Benedykta Hesse*. Wydanie tekstu na podstawie rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej: 2037, 2043, 2455, ukazała się drukiem w „Acta Mediaevalia”, Lublin 1973, s. 159–230. Warto nadmienić, że wcześniej odkryte zamiłowanie do sztuki, talent i pasję artystyczną podówczas neoprezbiter franciszkański, nim podjął się studiów filozoficznych, zamierzał rozwijać i profesjonalizować,

³ W. Dilthey, *Rozumienie i życie*, przeł. G. Sowiński, Wydawnictwo Naukowe PAT, Kraków 1993, s. 83.

⁴ Ibidem, s. 84.

⁵ Ibidem, s. 85.

studiując sztuki piękne. Prowincjalne władze zakonne miały jednak wobec Niego odmienne plany i skierowały Go, bez sprzeciwu z Jego strony, na studia filozoficzne. W roku 1968 Iwo Zieliński zainaugurował studia doktoranckie na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie, które w rok później musiał, niestety, przerwać z powodu choroby nowotworowej jelit, z którą walczył poddając się pięciu operacjom.

Po powrocie do zdrowia, w roku 1971, wtedy jeszcze magister Zieliński rozpoczął karierę akademicką, od początku związaną głównie z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. Najpierw, od 1 grudnia 1971 roku, pracował jako asystent dokumentacji naukowej w Redakcji *Encyklopedii katolickiej*, w latach 1971–1977 wchodząc w skład zespołu merytoryczno-leksykograficznego, w ramach którego opracował merytorycznie i leksykograficznie wszystkie hasła z zakresu filozofii do II, III i IV tomu wspomnianej Encyklopedii. Profesor Agnieszka Kijewska, niegdysiejsza studentka Profesora Zielińskiego⁶, a dziś Jego następczyni na Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej KUL, wspomina:

Ojciec Zieliński wielokrotnie podkreślał, że ten czas „terminowania” w zespole redakcyjnym Encyklopedii katolickiej miał decydujące znaczenie dla uformowania go jako uczonego, historyka filozofii starożytnej i średniowiecznej. Rygory pracy redaktorskiej wyrobiły u niego doskonały zmysł analityczny, tak przydatny do roztrząsania struktury i problematyki tekstów źródłowych. Ukształtowały również jego naukowy język: jasny, a zarazem prosty i precyzyjny, pozbawiony zbędnych „-izmów” oraz niepotrzebnych kalek z języków obcych⁷.

Od 1 października 1972 r. Iwo Zieliński pracował jako asystent naukowo-dydaktyczny księdza profesora Mariana Kurdziałka, kierującego wtedy Katedrą Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL. W roku 1976 zdobył szlify doktorskie, broniąc rozprawy „Nieskończoność bytu Bożego w filozofii Jana Dunsza Szkota”, której promotorem był profesor M. Kurdziałek, recenzentami zaś docent Zofia Włodek z krakowskiego Oddziału Polskiej Akademii Nauk oraz profesor Stefan Swieżawski z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Dysertacja ukazała się drukiem, pod tym samym tytułem, w Lublinie, w 1980 roku⁸.

⁶ Profesor Kijewska swoje studia filozoficzne na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL rozpoczęła w roku 1980. Wtedy też, będąc na pierwszym roku studiów, po raz pierwszy zetknęła się z Profesorem Zielińskim, wówczas jeszcze doktorem, z którym odbywała ćwiczenia z historii filozofii starożytnej i średniowiecznej. Zob. A. Kijewska, *Jeden z dawnych Mistrzów*, s. 11.

⁷ Ibidem.

⁸ Por. E. I. Zieliński OFMConv, *Nieskończoność bytu Bożego w filozofii Jana Dunsza Szkota*, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin 1980, s. 128.

Dnia 1 października 1977 r., wówczas już doktor Zieliński, awansował na stanowisko adiunkta przy Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej. Dwanaście lat po doktoryzowaniu się, 11 maja 1988 r. Iwo Zieliński na mocy decyzji Senatu Akademickiego KUL uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie filozofii, który następnie został zatwierdzony przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną w dniu 30 stycznia 1989 roku. Rozprawa habilitacyjna doktora Zielińskiego stanowiła kontynuację jego studiów nad Dunsem Szkotem. Jej przedmiotem autor uczynił zagadnienie Jednoznaczności transcendentnej w metafizyce Jana Dunsza Szkota⁹. Recenzentami rozprawy byli biskup profesor Bohdan Bejze, profesor Mieczysław Gogacz oraz ksiądz profesor Marian Kurdziałek. Jak czytamy w stopce redakcyjnej, praca została wydana „bez opracowania redakcyjnego na podstawie maszynopisu przygotowanego przez Autora”¹⁰.

Niedługo po uzyskaniu habilitacji, 21 marca 1989 r., doktor habilitowany Iwo Zieliński został powołany przez Senat Akademicki KUL na stanowisko docenta w Katedrze Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej KUL. Po przejściu na emeryturę dotychczasowego, wieloletniego kierownika tej Katedry, profesora Kurdziałka, jej kierownictwo, od 22 listopada 1990 r., objął docent Iwo Zieliński, sprawując tę funkcję nieprzerwanie do 30 września 2008 roku. W tym czasie, 1 marca 1992 r., został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego KUL. Dwanaście lata później, 2 września 2004 r. Iwo Zieliński uzyskał tytuł naukowy profesora. Z kolei od 23 czerwca 2006 r. pracował na stanowisku profesora zwyczajnego.

Od 1 października 2008 r. aż do śmierci profesor Zieliński kierował Katedrą Wiedzy o Kulturze Średniowiecznej w Instytucie Kulturoznawstwa na Wydziale Filozofii KUL. Wcześniej, w latach 1990–1993, o czym warto wspomnieć, Profesor Zieliński pełnił funkcję kierownika Sekcji Filozofii Teoretycznej na Wydziale Filozofii KUL.

Do Mistrzów Profesora Zielińskiego, którzy Go filozoficznie kształtowali i inspirowali, a których zawsze otaczał szacunkiem i wierną pamięcią, należeli: profesor Stefan Swieżawski¹¹, ksiądz profesor Marian Kurdziałek, „współtwórca polskiej mediewistyki”¹², oraz profesor Jan Czerkawski.

⁹ Por. idem, *Jednoznaczność transcendentna w metafizyce Jana Dunsza Szkota*, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1988, ss. 389.

¹⁰ Ibidem, s. 4.

¹¹ Por. E. I. Zieliński, *Mistrz i Nauczyciel [o prof. Stefanie Swieżawskim]*, „Kwartalnik Filozoficzny”, t. 25, 1997, z. 1, s. 110–112.

¹² Por. idem, *Współtwórca polskiej mediewistyki [o ks. prof. Marianie Kurdziałku]*, „Roczniki Filozoficzne”, t. 37, 1989–1990, z. 1, s. 5–26.

Investigator – Translator – Temperatur – Professor

Omawiając dokonania naukowe Profesora Edwarda Iwona Zielińskiego, warto wprzód znać dewizę, jaką kierował się w pracy naukowej; dewizę, która wiele tłumaczy i równie wiele daje do myślenia, zwłaszcza w kontekście dokonujących się dziś przemian w obszarze nauki. Otóż Profesor Zieliński był zdania, że większy pożytek dla rozwoju badań naukowych może przynieść tłumaczenie jednej wartościowej książki niż napisanie i wydanie w to miejsce dwóch własnych, za to przeciętnych. W przywołanej dewizie po raz kolejny doszła do głosu autentyczna skromność i szczerza pokora tego wyjątkowego akademika, który zasłynął głównie jako tłumacz dzieł obcych. Choć dla wielu mogą to być jedynie mało znaczące tłumaczenia, to jednak w nawiązaniu do przytoczonej dewizy trzeba pamiętać, że nie były to tłumaczenia dla samych tłumaczy, lecz tłumaczenia dzieł wartych tej pracy. Jeśli Profesor Zieliński tłumaczył jakąś pozycję, to był to i nadal pozostaje widomy sygnał, że jest to rzecz godna najwyższej uwagi i wszelkiego polecenia, nawet jeśli dyscyplinowo, doktrynalnie czy paradygmatycznie pozostająca na obrzeżach czytelniczych zainteresowań lub wręcz wchodząca z nimi w kolizję.

Z tłumaczeń Profesora Iwona Zielińskiego przebijała wyraźnie jego filozoficzna orientacja, źródła i kierunki jego inspiracji oraz poszukiwań badawczych, a także jego pogląd na to, co w literaturze filozoficznej, szczególnie tej, która ogniskuje się wokół zagadnień filozofii starożytnej i średniowiecznej, choć nie tylko tej¹³, jest naprawdę ważne i nośne.

Potwierdzając rangę, jaką Profesor Zieliński nadawał pracy translatorskiej, Profesor Agnieszka Kijewska przyznaje, że „Ojciec Zieliński wielokrotnie podkreśla znaczenie, jakie dla studiów humanistycznych mają dobre podręczniki i monografie. Kierując się tym przekonaniem, podejmował imponujące przedsięwzięcia translatorskie¹⁴”.

Profesor Iwo Zieliński znany jest bodaj każdemu adeptowi studiów filozoficznych w Polsce, jeśli nie z innych powodów, to przede wszystkim jako tłumacz „monumentalnego, pięciotomowego dzieła Giovanni Realego „Historia filozofii starożytnej”¹⁵, które w tłumaczeniu Zielińskiego od

¹³ O tym, że choć Profesor Zieliński profesjonalnie zajmował się studiami i tłumaczeniami książek tematyzujących problemy filozofii starożytnej i średniowiecznej, to nieobce mu były zagadnienia zupełnie najnowszej filozofii i kultury, najdobitniej świadczy jego tłumaczenie książki Angelo Scoli i Giovanni Realego, napisanej we współpracy z Armando Torno, zatytułowanej *Dialog o wartości człowieka*. Książka ukazała się w Warszawie, w roku 2009, nakładem Centrum Myśli Jana Pawła II (wydanie oryginalne: *Il valore dell'uomo*, RSC Libri S.p.A., Milan, Italy, Bompiani 2007).

¹⁴ A. Kijewska, *Jeden z dawnych Mistrzów*, s. 16.

¹⁵ Ibidem, s. 14. Por. G. Reale, *Historia filozofii starożytnej*, t. 1: *Od początków do Sokratesa*, przeł. E. I. Zieliński, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1994, dodruk uzupełniająco 1999, 2000, 2001, 2005, s. 498; idem, *Historia filozofii starożytnej*, t. 2: *Platon*

ponad dziesięciolecie funkcjonuje w kraju jako uznany i wzięty podręcznik akademicki. Jego doniosłość nie wyczerpuje się li tylko w funkcji pomocy dydaktycznej. Trzeba wiedzieć – a zwraca na to uwagę chociażby Profesor Kijewska – że „tłumaczenie to zainicjowało nowy etap studiów nad myślą starożytną w Polsce. Książka ta funkcjonuje zarówno jako uniwersytecki podręcznik, jak i naukowa, szeroko cytowana monografia”¹⁶. W szczególności tom drugi wzmiankowanej *Historii filozofii starożytnej*, rozwijający meandry filozofii Platona i Arystotelesa¹⁷, przysłużył się wydatnie popularyzacji, dyskusji oraz animacji nowej interpretacji filozofii Platona w Polsce¹⁸, którą zainicjowała grupa niemieckich filozofów reprezentujących Szkołę Tybingeńską¹⁹, a której zwolennikiem, propagatorem i kontynuatorem jest we Włoszech wspomniany Giovanni Reale²⁰. Na temat tego ostatniego Profesor Zieliński napisał artykuł zatytułowany *Giovanniego Reale nowa interpretacja myśli Platona*²¹.

Należy nadmienić, że Profesor Iwo Zieliński za tłumaczenie pierwszego tomu *Historii filozofii starożytnej* Realego został „uhonorowany na-

i Arystoteles, przeł. E. I. Zieliński, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1996, dodruk uzupełniający 1997, 2001, 2005, 2008, s. 590; idem, *Historia filozofii starożytnej*, t. 3: *Systemy epoki hellenistycznej*, przeł. E. I. Zieliński, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1999, dodruk uzupełniający 2004, wyd. 2: 2008, wyd. 3: 2010, s. 565; idem, *Historia filozofii starożytnej*, t. 4: *Szkoły epoki Cesarstwa*, przeł. E. I. Zieliński, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1999, dodruk uzupełniający 2008, s. 692; idem, *Historia filozofii starożytnej*, t. 5: *Słownik, indeksy, bibliografia*, przeł. E. I. Zieliński, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 2002, wyd. 2 popr.: 2005, s. 613.

¹⁶ A. Kijewska, *Jeden z dawnych Mistrzów*, s. 14.

¹⁷ Zob. G. Reale, *Historia filozofii starożytnej*, t. 2: *Platon i Arystoteles*, przeł. E. I. Zieliński.

¹⁸ Nawiązującej do tak zwanej niepisanej *respectively* ustnej czy egzoterycznej nauki Platona.

¹⁹ Chodzi oczywiście o Hansa Joachima Krämera, Konrada Geisera, Thomasa Alexandra Szlezaka. Por. np. dostępne w języku polskim prace: H. J. Krämer, *Fichte, Schlegel i infinityzm w interpretacji Platona*, przeł. A. Gniazdowski, przekład przejrzał i posłowiem opatrzył S. Blandzi, seria: Wykłady Filozoficzne, t. 8, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2006; Th. A. Szlezak, *Czytanie Platona*, wstęp G. Reale, przeł. P. Domański, posłowiem opatrzył S. Blandzi, seria: Prace o Filozofii Starożytnej w Przekładach, t. 6, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 1997. Zob. także: Th. A. Szlezak, *Idea Dobra jako arché w Politei Platona*, przeł. E. I. Zieliński i M. Osmański, „Roczniki Filozoficzne”, t. 51, 2003, z. 1, s. 403–425.

²⁰ Por. np. G. Reale, *Per una nuova interpretazione di Platone: Rilettura della metafisica dei grandi dialoghi alla luce delle „Dottrine non scritte”*, Milano 1989; idem, *Per una nuova interpretazione di Platone*, Vita e Pensiero Università, Milano 2003; idem, *Co Platon ma do powiedzenia współczesnemu człowiekowi*, [w:] *Platon. Nowa interpretacja: materiały z sympozjum KUL, 30 listopada – 2 grudnia 1992*, red. A. Kijewska, E. I. Zieliński, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1993, s. 39–54; idem, *Platońska krytyka pisma i jej podstawy historyczne; świadectwa samego Platona: „Fajdros” i „List VII”*, [w:] *ibidem*, s. 61–77; idem, *Treść i znaczenie nauk niepisanych*, [w:] *ibidem*, s. 87–105.

²¹ Zob. E. I. Zieliński, *Giovanniego Reale nowa interpretacja myśli Platona*, [w:] *Platon. Nowa interpretacja*, s. 9–25.

grodą Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich, a za tłumaczenie całości Ojciec Zieliński otrzymał nagrodę Stowarzyszenia Wydawców Katolickich „Feniks 2003”²².

Syntezę tej „całości” stanowi tłumaczona przez Profesora Zielińskiego książka tego samego autora, zatytułowana *Myśl starożytna*²³. Godzi się przy tej okazji wspomnieć, że nawiązana przez Profesora Iwona Zielińskiego żywa i owocna współpraca z Profesorem Giovannim Reale²⁴, zarezonowała na całe środowisko filozoficzne KUL. Dowodnie zaświadcza o tym Pani Profesor Agnieszka Kijewska, która wśród zasług Profesora Zielińskiego, wymienia także i tę, że był On „głównym inspiratorem i uczestnikiem [...] trwającej do dziś współpracy prof. Giovanniego Reale z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim”²⁵.

Do innych, równie znakomych i ważnych przedsięwzięć translatorskich Profesora Edwarda Iwona Zielińskiego należy przekład książki pochodzącego z Węgier Colomana Étienne’a Violi, zatytułowanej: *Anzelm z Aosty. Wiara i szukanie zrozumienia*²⁶. Dobór autora i książki nie są znów przypadkowe, a to dlatego, że Coloman Viola słynie, i to na skalę międzynarodową, jako promotor reinterpretacji metody i myśli Anzelm z Canterbury. Tłumaczona przez Iwona Zielińskiego książka jest tego śladem i potwierdzeniem.

Do rozwoju studiów anzelmiańskich w Polsce wspominany Professor Zieliński przyczynił się także weryfikacją dokonanego przez Tadeusza Włodarczyka przekładu Anzelmowego Monologionu i Prosligionu, a także opatrzeniem tego przekładu wstępem i przypisami²⁷.

Olbrzymie znaczenie dla zrozumienia i prawidłowej oceny dorobku naukowego franciszkańskiego Profesora mają również tłumaczenia rozpraw poświęconych wybitnym filozofom i teologom średniowiecza, tym

²² Przep. za: A. Kijewska, *Jeden z dawnych Mistrzów*, s. 14.

²³ Por. G. Reale, *Myśl starożytna*, przeł. E. I. Zieliński, Wydawnictwo KUL, Lublin 2003, wyd. 2: 2010, ss. 637. Wśród innych popularyzujących dokonania Giovanniego Reale przekładów Profesora Zielińskiego należy wymienić także: G. Reale, *Mądrość antyczna lekarstwem na zło nękające współczesnego człowieka*, przeł. E. I. Zieliński, [w:] Giovanni Reale, doktor honoris causa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2001, s. 13–41; idem, *Trzy paradygmaty metafizyki stworzone przez myśl grecką i chrześcijańską*, przeł. E. I. Zieliński, „Ethos”, t. 15, 2002, nr 3–4 (59–60), s. 20–29.

²⁴ Myliłby się ten, kto by sądził, że Professor Zieliński występował „jedynie” w roli tłumacza prac Realego. Między obu Profesorami wywiązała się przecież naukowa współpraca na wielu polach: sympozjalnym, ideowym, translatorycznym i popularzacyjnym – by wymienić tylko te najważniejsze.

²⁵ A. Kijewska, *Jeden z dawnych Mistrzów*, s. 13.

²⁶ Por. C. E. Viola, *Anzelm z Aosty. Wiara i szukanie zrozumienia*, przeł. E. I. Zieliński, Wydawnictwo KUL, Lublin 2009, s. 150 [oryg.: idem, *Anselmo d’Aosta. Fede e ricerca dell’intelligenza*, Jaca Book, Milano 2000].

²⁷ Por. *Anzelm z Canterbury, Monologion. Prosligion*, przeł. T. Włodarczyk, przekład przejrzał, wstępem i przypisami opatrzył E. I. Zieliński, WN PWN, Warszawa 1992.

zwłaszcza, którzy byli Jego wielkimi poprzednikami w zakonie franciszkańskim. W pierwszej kolejności mam tu na myśli przekład książki Léona Clovisa Veutheya, franciszkanina, światowej sławy bonawenturologa, *Filozofia chrześcijańska św. Bonawentury*²⁸.

Jedną z ostatnich prac Profesora Zielińskiego jest przekład książki Josepha Ratzingera, *Świętego Bonawentury teologia historii*²⁹, która jest rozprawą habilitacyjną tego autora.

W dziedzinie polskich studiów bonawenturiańskich, oprócz wspomnianych przekładów, Profesor Edward Zieliński zasłużył się również wydaniem, współredagowanej z Profesorem Stanisławem Celestynem Napiórkowskim OFMConv, książki *Święty Bonawentura. Życie i myśl*³⁰.

Na koniec tego krótkiego przeglądu translatorskiego wkładu Profesora Edwarda Zielińskiego do nauki polskiej wypada wspomnieć o jego weryfikacji przekładu *Traktatu o Pierwszej Zasadzie* Jana Duns Szkota, dokonanej przez Tadeusza Włodarczyka³¹. Przyczyniając się do popularyzacji w rodzimej filozofii spuścizny Duns Szkota – którego był „wybitnym znawcą”³² – a także jej opracowań, Profesor Zieliński dokonał weryfikacji przekładu oraz napisał przedmowę do polskiego wydania książki Léona Veutheya OFMConv, *Jan Duns Szkot. Myśl teologiczna*³³.

Wiedza, rzetelność badawcza oraz troska o należytą wykładnię i rozumienie filozofii Doktora Subtelnego, jakimi kierował się zawsze Profesor Zieliński, ujawniły się także w podjętej przezeń interwencji, korygującej Tatarkiewiczowski „obraz filozofii Jana Duns Szkota zarysowanego w *Historii filozofii* Władysława Tatarkiewicza”³⁴.

²⁸ Por. L. Veuthey OFMConv, *Filozofia chrześcijańska św. Bonawentury*, przeł. E. I. Zieliński OFMConv, Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, Niepokalanów 1996, s. 199. Pierwodruk: idem, *Filozofia chrześcijańska św. Bonawentury*, [w:] *Opera Philosophorum Medii Levi, Textus et Studia*, red. bp B. Bejze, t. 3: *Z filozofii św. Augustyna i św. Bonawentury*, Wydawnictwo ATK, Warszawa 1980, s. 255–390 [oryg.: idem, *La Filosofia cristiana di San Bonaventura*, Agenzia del libro cattolico, Roma 1971].

²⁹ Por. J. Ratzinger, *Świętego Bonawentury teologia historii*, przeł. E. I. Zieliński OFMConv, Wydawnictwo KUL, Lublin 2010, s. 257 [oryg. idem, *Die Geschichtstheologie des heiligen Bonaventura*, Verlag Schnell und Steiner, München–Zürich 1959]. Wbrew temu, co można wnosić z tytułu, nie jest to rozprawa odwołująca się wyłącznie do zainteresowań i kompetencji teologicznych. Znajduje się w niej także ważny akcent filozoficzny. Odnoszę się tu przede wszystkim do ostatniego, czwartego jej rozdziału: *Arystotelizm a teologia historii: filozoficzne miejsce Bonawentury teologii historii*.

³⁰ Por. *Święty Bonawentura. Życie i myśl*, red. C. S. Napiórkowski OFMConv, E. I. Zieliński OFMConv, Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, Niepokalanów–Warszawa 1976, s. 619.

³¹ Por. Jan Duns Szkot, *Traktat o Pierwszej Zasadzie*, przełożył, wstępem i komentarzem opatrzył T. Włodarczyk, przekład przejrział E. I. Zieliński, PWN, Warszawa 1988.

³² A. Kijewska, *Jeden z dawnych Mistrzów*, s. 17.

³³ Por. L. Veuthey OFMConv, *Jan Duns Szkot. Myśl teologiczna*, przeł. M. Kaczyński, Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, Niepokalanów 1988, s. 158.

³⁴ Por. E. I. Zieliński, *Glosa do obrazu filozofii Jana Duns Szkota zarysowanego*

Warto też pamiętać, że do zasług Profesora Zielińskiego należy – o czym wspomina Profesor Kijewska – przyczynienie się do „popularyzacji tej Vansteenberghenowskiej wizji nurtów wieku XIII nie tylko przez swoje publikacje i wykłady, ale również przez tłumaczenie i publikację fundamentalnej pracy belgijskiego uczonego, jaką jest *Filozofia w wieku XIII*”³⁵.

Profesor Iwo Zieliński dał się poznać także jako autor licznych i ważnych artykułów, recenzji naukowych oraz haseł encyklopedycznych³⁶.

Wstąpił się również jako aktywny promotor, organizator i gospodarz wielu międzynarodowych sympozjów naukowych na przestrzeni trzydziestu czterech lat, od roku 1974 poczynając, a na 2008 kończąc. Sympozja te odbywały się w Krakowie, Lublinie, Niepokalanowie oraz w Łodzi. Ich profil tematyczny zorientowany był na najnowsze i najważniejsze tendencje badawcze światowej mediewistyki, nie wyłączając zainteresowania dla najnowszych i najważniejszych dokonań w dziedzinie filozofii starożytnej Grecji. Odbyły się więc sympozja: bonawenturiańskie, anzelmiańskie, szkotystyczne³⁷ oraz sympozjum poświęcone nowej interpretacji Platona³⁸.

Zebrane i przytoczone materiały dają precyzyjny obraz charakteru, rozmachu i głębi prowadzonych przez Profesora Zielińskiego badań naukowych. Ich przekrój obejmuje filozofię antyczną i średniowieczną. W odniesieniu do tej pierwszej szczególnie akcentowany i eksploatowany był problem nowej interpretacji ustnej nauki Platona. W obszarze studiów mediewistycznych zainteresowania Profesora Zielińskiego koncentrowały się na „średniowiecznej tradycji augustyńsko-anzelmiańskiej”³⁹ oraz na pojmowanych w duchu wykładni Fernanda Van Steenberghena doktrynach filozofii trzynastowiecznej, z bonawenturiańską i szkotystyczną na czele.

Specjalizowanie się w filozofii klasycznej nie pozostało bez wpływu na metafizyczne zapatrywania Profesora Zielińskiego. Choć nominal-

w „Historii filozofii” Władysława Tatarkiewicza, [w:] *Studia z filozoficznej tradycji arystotelizmu*, red. M. Manikowski, Wrocław 1988.

³⁵ A. Kijewska, *Jeden z dawnych Mistrzów*, s. 16. Por. F. Van Steenberghen, *Filozofia w wieku XIII*, przeł. E. I. Zieliński, Wydawnictwo KUL, Lublin 2005, s. 535.

³⁶ Por. http://www.kul.pl/bibliografia,art_16291.html. Zob. także: *Bibliografia prac O. prof. Edwarda I. Zielińskiego OFMConv*.

³⁷ Mimo tak doniosłych inicjatyw i starań Profesora Zielińskiego nad upowszechnieniem myśli Duns Szkota w kręgu rodzimej filozofii, trudno powiedzieć, by przyniosły one wymierny efekt. Sam zainteresowany, nie bez goryczy, przyznaje, że akurat „Krakowski Kongres pozostał jakby nie zauważony przez większość polskich filozofów i teologów”. Zob. E. I. Zieliński, *Przedmowa do wydania polskiego*, [w:] L. Veuthey OFMConv, *Jan Duns Szkot*, s. 7.

³⁸ Więcej na ten temat zob. A. Kijewska, *Jeden z dawnych Mistrzów*; http://www.kul.pl/dzialalnosc-organizacyjna,art_16273.html, pobrano 21.10.2010.

³⁹ A. Kijewska, *Jeden z dawnych Mistrzów*, s. 14.

nie był On historykiem filozofii, to jednak umiejętnie łączył tę kompetencję z wytworzonym na jej podbudowie własnym poglądem na filozofię, jej źródła, funkcje i cele. Można więc śmiało, jak sądzę, powiedzieć o Profesorze Iwonie Zielińskim, że jako filozof opowiada się On zdecydowanie i konsekwentnie za klasycznym modelem uprawiania filozofii, z predylekcją dla filozofii chrześcijańskiej, w tym zaś zwłaszcza za filozofią średniowiecznych mistrzów franciszkańskich. Dawał temu świadectwo przy różnych okazjach. W laudacji, jaką wygłosił z okazji przyznania profesorowi Juliuszowi Domańskiemu nagrody im. księdza Idziego Radziszewskiego, wyznał:

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na wkład Pana Profesora do przybliżenia dzisiejszym Polakom ich dawnego kulturowego dziedzictwa poprzez przekłady tekstów filozoficznych autorów polskich (lub działających w Polsce) z okresu kultury narodowej otwartej na uniwersalne wartości chrześcijańskiej Europy. Dzisiejszej Europie, której znowu staliśmy się integralną i ważną częścią, potrzebny jest powrót do tych korzeni. Chwała tym, którzy całe życie nad ich ukazaniem i przyswojeniem pracowali!⁴⁰

Jakkolwiekby to podejście wydało się komu przestarzałe, kłopotliwe czy niewystarczające, to jednak Profesor Zieliński znajdował argumenty, aby je uzasadnić, czyniąc to zawsze z należytą powagą, elegancją i delikatnością, choć nie bez szczypty wysmakowanej ironii. Profesor Zieliński nigdy nie krył się ani ze swoimi filozoficznymi sympatiami, ani antypatiami. Polemizował z materializmem, panteizmem, sceptycyzmem (który uważał za destrukcyjny), eklektyzmem, marksizmem oraz relatywizmem.

We wspomnieniu upamiętniającym Profesora Edwarda Iwona Zielińskiego nie może zabraknąć nawiązania do Jego zaangażowania na rzecz krytycznego opracowania i popularyzacji filozoficznej spuścizny zakonu franciszkańskiego, którego sam był członkiem. W tym kontekście warto przypomnieć nie tylko wymienione już prace tego Autora, lecz także okazałą, dwudziestotomową „srebrną serię” Biblioteki Instytutu Franciszkańskiego, współredagowaną przez trzech franciszkańskich profesorów, Stanisława Celestyna Napiórkowskiego, Edwarda Iwona Zielińskiego oraz Piotra Anzulewicza. Na szczególne zainteresowanie, gdy idzie o studia nad filozofią franciszkanów, zasługuje okazała, trzyczęściowa monografia, której Profesor Zieliński jest współredak-

⁴⁰ E. I. Zieliński OFMConv, *Laudacja*, [w:] J. Domański, *Użytkownicy i badacze dziedzictwa antycznego, czyli o różnicy między humanizmem i humanistyką*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2006, s. 15.

torem⁴¹. Nie będzie z pewnością przesadą powiedzieć o Nim, że był to wybitny wskrzesiciel i kontynuator chlubnej, choć niestety zaniedbanej, i to przez samych franciszkanów, tradycji filozofii franciszkańskiej.

Jako dydaktyk, by chociaż słowem o tym wspomnieć, Profesor Zieliński wzbraniał studentom wkuwania, zachęcając, by materiał najpierw starać się zrozumieć. Jego wykłady stanowiły popis erudycji; zawsze przygotowany, otwarty na pytania i dyskusję, nad wyraz komunikatywny i dbały o dobro słuchaczy. Egzaminatorem był wymagającym, surowym, lecz sprawiedliwym. W ten sposób Profesor Zieliński dochował się znakomitego grona uczniów, wśród których należy wymienić księdza doktora Jana Jędraszka, ojca doktora Grzegorza Salamona OFM, doktora Romana Majerana, doktor Martynę Koszkało, doktora Marka Osmańskiego, doktora Marcina Podbielskiego, doktor Monikę Komstę, doktor Annę Palusińską oraz księdza doktora Vladimira Littva. Trzeba wiedzieć, że Profesor Zieliński udzielał się dydaktycznie nie tylko w Lublinie, lecz także prowadził – jak sam zanotował w napisanym przez siebie życiorysie – „cykle wykładów kursorycznych dla studentów eksternistów: w dwóch seriach w Lewoczy na Słowacji (dla studentów filozofii; 2 osoby napisały u mnie magisteria, jedna doktorat); we Lwowie (przez pięć lat, po jednej serii w semestrze, dla studentów Wydziału Teologii); w Paryżu”⁴². Przez szereg lat, od roku 1978 do 2001, był także wykładowcą w Wyższym Seminarium Duchownym Ojców Franciszkanów w Łodzi-Łagiewnikach.

Na zakończenie chciałbym przywołać znamienne słowa, jakie Profesor Zieliński wypowiedział pod adresem profesora Juliusza Domańskiego, będąc przekonanym, że stosują się one do Niego samego.

[...] można się uczyć warsztatu wielkiej klasy filologa i historyka razem: ostrożności w stawianiu hipotez i ocen, połączonej z solidnością argumentów je uzasadniających i otwartością na inne możliwe interpretacje, o ile są uzasadnione, a także ogromnej pokory (nie waham się użyć tego właśnie słowa) w ocenie własnych dokonań⁴³.

Uroczystości pogrzebowe, które zgromadziły liczne i szacowne grono uczestników, odbyły się 24 lipca 2010 roku w Gnieźnie, w kościele Ojców Franciszkanów. Doczesne szczątki zmarłego Profesora złożono w grobowcu franciszkańskim, na cmentarzu św. Krzyża w Gnieźnie.

Cześć Jego pamięci!

⁴¹ Por. C. S. Napiórkowski OFMConv, E. I. Zieliński OFMConv, *Filozofia franciszkanów*, cz. 1–3, Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, Niepokalanów 2005.

⁴² http://www.kul.pl/autobiografia,art_16580.html.

⁴³ E. I. Zieliński OFMConv, *Laudacja*, s. 12.